

MJESTO ISHODA UČENJA U STUDIJSKIM PROGRAMIMA SVEUČILIŠTA JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Sanja Lončar-Vicković^{1,*}, Zlata Dolaček-Alduk² i Dubravka Trampus¹

¹Centar za unaprjeđenje i osiguranje kvalitete visokog obrazovanja, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku,

²Građevinski fakultet Osijek, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

*sloncar@gfos.hr

Sažetak

U članku se prezentira mjesto ishoda učenja na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku s osvrtom na povijesni razvoj sustava kvalitete i početke uvođenja ishoda učenja na Sveučilištu. Detaljnije je prikazana situacija u razdoblju od 2012. do 2014. godine, s naglaskom na različite načine primjene ishoda učenja u procesu transformacije studijskih programa. Na kraju rada definiraju se trendovi i planovi za buduće aktivnosti, temeljeni na postojećim iskustvima.

Ključne riječi

Ishodi učenja, sustav kvalitete, visokoškolsko obrazovanje, tržište rada.

1 UVOD

Sustav osiguravanja i unaprjeđivanja kvalitete na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku dosad se razvijao u tri faze. Prva faza, koja je započela 1999. godine, obuhvaćala je inicijalne, pojedinačne i nesustavne aktivnosti kojima je naše Sveučilište pratilo trendove u europskom i svjetskom visokoškolskom obrazovanju. Druga faza traje od 2006. do 2012. godine i podrazumijeva uspostavljanje elemenata sustava kvalitete na Sveučilištu i sastavnicama – osnivanje tijela sustava kao što su Odbor i povjerenstva za kvalitetu, definiranje i usvajanje dokumenata, kontinuirano provođenje aktivnosti kvalitete. Treća faza započela je 2012. godine; tada se inicijalni sustav kvalitete modificirao temeljem naših početnih i „početničkih“ iskustava s jedne strane, a temeljem povećanih zahtjeva društva i obrazovnog sustava s druge strane. Ova nova, transformirana struktura kvalitete na Sveučilištu inkorporirala je edukaciju zasnovanu na ishodima učenja u svoje ključne postavke.

2 POVIJEST RAZVOJA SUSTAVA KVALITETE NA SVEUČILIŠTU JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Pojam kvalitete studiranja pojavljuje se u dokumentaciji Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku prvi put krajem 1999. godine. U veljači 2000. godine pokrenuta je rasprava o uspješnosti studiranja na osječkom Sveučilištu i o čimbenicima koji na nju utječu. Temelj rasprave bio je elaborat „*Uspješnost studiranja na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku*“, a cilj analize bio je objasniti razloge niske prolaznosti studenata na višu godinu studija i produljeno trajanje studiranja. Kao zaključak, u elaboratu se predlažu mjere poboljšanja kvalitete studiranja.

Sveučilište u Osijeku sudjelovalo je, zajedno sa sveučilištima u Zagrebu, Rijeci i Splitu, od 2002. do 2004. godine u provedbi TEMPUS 2001 *Development of Quality Assurance System in HE (QUASYS)* projekta. Iz završnog izvješća QUASYS projekta (15. kolovoz 2004. godine) vidljivo je da su na Sveučilištu u Zagrebu i Sveučilištu u Rijeci „...implementirani napredni sustavi upravljanja kvalitetom...“ dok su na Sveučilištu u Osijeku i Splitu „...prihvaćene strategije za upravljanje kvalitetom i provedeni osnovni koraci za implementaciju tog sustava.“.

Na sjednici Senata 13. travnja 2004. godine prihvaćen je prijedlog provođenja analize stavova o vlastitom studiju studenata Sveučilišta u Osijeku, a prijedlog se temeljio na ponudi Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu, Centra za istraživanje i razvoj obrazovanja na čelu s prof. dr. sc. Petrom Bezinovićem. Na sjednici Senata od 11. travnja 2005. godine analizirani su rezultati spomenutog istraživanja¹.

¹ Neke od smjernica koje je istraživanje definiralo su: uspostavljanje sustava redovite procjene, praćenje i

Projektni tim Sveučilišta, na čelu s voditeljicom Sanjom Lončar - Vicković, 2005. godine prijavio je na natječaj Hrvatske zaklade za znanost prijedlog projekta „Uspostavljanje sustava unaprjeđenja kvalitete obrazovanja na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku“. Projekt je odobren u prosincu 2005. godine s predviđenim početkom u siječnju 2006. godine. U okviru projekta prvi put su definirani dokumenti koji reguliraju sustav unaprjeđenja kvalitete, imenovana su povjerenstva za unaprjeđenje i osiguranje kvalitete pri sastavnicama Sveučilišta, imenovan je Odbor za unaprjeđivanje i osiguranje kvalitete visokog obrazovanja Sveučilišta te je osnovan Ured za osiguranje i unaprjeđenje kvalitete visokog obrazovanja [1]. U okviru projekta izdana je i publikacija "Vodič kroz sustav osiguranja i unaprjeđenja kvalitete na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku" u srpnju 2007. godine [2].

Tijekom ožujka i travnja 2006. godine provedena je analiza kvalitete obrazovanja na Sveučilištu u Osijeku mjerenjem vrijednosti odabranih indikatora kvalitete te je provedena SWOT analiza na svim fakultetima. Jedinствена sveučilišna studentska anketa pokrenuta je u okviru uspostavljanja sustava osiguravanja i unaprjeđivanja kvalitete studiranja na Sveučilištu u Osijeku prvi puta 2006. godine, a osnovni razlog njenog pokretanja je dobivanje informacija o kvaliteti studiranja iz studentske vizure². Također je postavljena web stranica www.unios.hr/kvaliteta.

unaprjeđivanje kvalitete, razrađivanje specifičnih strategija od strane svih institucija, razrađivanje programa i postupaka za kvalitetne promjene, jačanje suradničkih odnosa nastavnika i studenata, podizanje kvalitete komunikacije, unaprjeđivanje kvalitete nastave poticanjem aktivnog i suradničkog učenja, bolje informiranje studenata o detaljima studija, njihovim pravima i obvezama, uspostavljanje redovitog praćenja napredovanja svakog studenta, otklanjanje uzroka akademskog neuspjeha i odustajanja od studija te definiranje Etičkog kodeksa ponašanja na Sveučilištu.

² 2007. godine prvi puta se krenulo s digitaliziranom pripremom, podrškom, provedbom i obradom rezultata Jedinствене sveučilišne studentske ankete u čijoj organizaciji i provedbi sudjeluju članovi uprave Sveučilišta, Sveučilišni Odbor za kvalitetu, savjetnica za kvalitetu i Ured za kvalitetu, povjerenstva na sastavnicama i tim s Elektrotehničkog fakulteta osječkog Sveučilišta. 2008. godine Anketa je prvi put na većini sastavnica provedena digitalno, dok je 2009. godine u cijelosti provedena u elektronskom obliku na svim sastavnicama Sveučilišta. U anketi provedenoj 2010. godine prvi su puta evaluirani predmeti, nastavnici i suradnici sa svih godina svih sastavnica, a produženo vrijeme anketiranja, ponavljanje i dugotrajnija priprema, te suradnja s Filozofskim fakultetom u formulaciji anketnih pitanja i aktivnije uključivanje Studentskog zbora u promociju ankete, rezultiralo je poboljšanjem u vidu većeg postotka odaziva studenata.

Projekt *Sustavni pristup uvođenju ishoda učenja u obrazovanje studenata na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera* - SUPER UNIOS realiziran je tijekom 2008. i 2009. godine. Kao rezultat rada na projektu nastala je publikacija „Ishodi učenja - priručnik za sveučilišne nastavnike“, autorica Sanje Lončar - Vicković i Zlate Dolaček – Alduk [3].

U Rektoratu Sveučilišta u Osijeku u sklopu aktivnosti Tempus JEP projekta "ECAS - Establishing Career Advising Services at Croatian Universities" u travnju 2009. godine otvorena je Služba za profesionalno savjetovanje studenata.

Rektorica Sveučilišta potpisala je 19. svibnja 2010. godine Deklaraciju o pristupanju Europskoj povelji za istraživače i Kodeksu o zapošljavanju istraživača ("The European Charter for Researchers", "The Code of Conduct for the Recruitment of Researchers") i time prihvatila inicijativu Europske komisije koja je 2005. godine usvojila ove dokumente s ciljem unaprjeđenja mogućnosti zapošljavanja i povećanja vrijednosti istraživačke karijere.

U listopadu 2011. godine Ured za kvalitetu je pristupio usklađivanju istraživačke prakse osječkog Sveučilišta s načelima Povelje i Kodeksa. Akademsko priznavanje inozemnih visokoškolskih kvalifikacija i razdoblja studija u nadležnosti je Ureda za kvalitetu od akademske 2010./2011. godine.

U travnju 2011. godine postavljena je nova web stranica Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku s ciljem bolje preglednosti informacija i djelatnosti osječkog Sveučilišta. Edukacija i umreženost dionika sustava u sustav kvalitete visokog školstva u Hrvatskoj postiže se kontinuiranim sudjelovanjem u seminarima i radionicama CARDS 2003 projekta za ustrojavanje Agencije za visoko obrazovanje (AZVO).

3 SUSTAV KVALITETE SVEUČILIŠTA JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU OD 2012. DO DANAS

Sustav upravljanja kvalitetom Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku je sustav kojim se utvrđuju politika i ciljevi kvalitete te način provjere postignuća postavljenih ciljeva. Cilj izgradnje sustava upravljanja kvalitetom je stvaranje mehanizama za kontinuirano poboljšanje djelatnosti visokog obrazovanja, znanstvenog i istraživačkog rada te administrativnog rada na znanstveno-nastavnim i umjetničko-nastavnoj sastavnici Sveučilišta. Izgradnjom sustava upravljanja kvalitetom Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku postalo je dijelom nacionalne mreže za osiguranje kvalitete visokog obrazovanja.

Današnji sustav kvalitete Sveučilišta u Osijeku ustrojen je 2012. godine te je definiran izradom Priručnika kvalitete³ i osnivanjem Centra za kvalitetu [4]. Temelji se na *Standardima i smjernicama za osiguranje kvalitete u europskom prostoru visokog obrazovanja* (ESG), usklađen je sa *Strategijom Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku 2011. - 2020.* [5] i strukturiran je sukladno zahtjevima norme HRN EN ISO 9001 za upravljanje nastavnim, znanstveno-istraživačkim i poslovnim procesima. Certifikat za primjenjivanje sustava upravljanja kvalitetom nastavnih, znanstveno-istraživačkih i poslovnih procesa u skladu sa zahtjevima HRN EN ISO 9001:2008 dodijeljen je Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku 5. studenoga 2012. godine.

Misiju sustava kvalitete na našem Sveučilištu predstavlja razvoj i širenje kulture kvalitete na Sveučilištu (sustav prepoznat u vlastitom okruženju - akademska, neakademska zajednica). Viziju predstavlja snažan i jedinstven sustav kvalitete, neovisan od Uprave Sveučilišta, a osnovne vrijednosti su otvorena suradnja svih tijela sustava kvalitete prožeta odgovornošću, entuzijazmom i željom za poboljšanjem sustava.

U okviru formiranja sustava kvalitete Senat Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku donio je u lipnju 2012. godine odluku o osnivanju Centra za unaprjeđenje i osiguranje kvalitete visokog obrazovanja. Svrha osnivanja Centra za kvalitetu bila je osiguranje i unaprjeđenje kvalitete obrazovanja te veća prepoznatljivost i konkurentnost osječkog Sveučilišta u europskom visokoškolskom prostoru.

Strategija razvoja sustava kvalitete u razdoblju od 2014. godine do 2020. godine temelji se na:

1. jačanju učinkovite organizacijske strukture za provedbu aktivnosti upravljanja kvalitetom na svim razinama,
2. unaprjeđenju stupnja razvijenosti i učinkovitosti sustava osiguravanja kvalitete prema svim kriterijima Standarda i smjernica za osiguranje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja (ESG) i
3. provedbi aktivnosti definiranih Strategijom Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku 2011-2020.

³ Priručnik kvalitete je temeljni dokument koji opisuje i definira sustav upravljanja kvalitetom i ima zadaću prikazati sustavni pristup osiguranju i unaprjeđenju kvalitete na Sveučilištu uz istovremeno postizanje standarda definiranih u *Standardima i smjernicama za osiguranje kvalitete u Europskom prostoru visokoga obrazovanja* (ESG). Priručnikom kvalitete definirani su ciljevi kvalitete nastavnih, znanstvenih i poslovnih procesa. Priručnik kvalitete Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te opisi pojedinih postupaka usvojeni su 3. rujna 2012. godine.

Zašto su baš to strateški ciljevi?

Tijekom 2012. i 2013. godine provedena je vanjska neovisna periodična prosudba sustava osiguranja kvalitete Sveučilišta. Uspostavljeni sustav prema stupnju razvijenosti smješten je između početne i razvijene faze, jer „...sustav još ne pokriva sve djelatnosti Sveučilišta; nije jasno definirano koje dijelove sustava se želi pokriti centralno, a koje prepustiti sastavnica; Priručnik i dio postupaka objavljeni su tek nedavno te način njihove primjene još nije razvidan; sustavi osiguranja kvalitete po sastavnica su na različitim stupnjevima razvijenosti.“

Kao posljedica ovakve ocjene stupnja razvijenosti i učinkovitosti sustava upravljanja kvalitetom jasno je da je unaprjeđenje svih ESG standarda strateška odrednica u sljedećem petogodišnjem razdoblju. Cilj je unaprijediti svaki ESG standard na temelju zaključaka i preporuka iz *Izvjешća o rezultatima vanjske neovisne periodične prosudbe sustava osiguravanja kvalitete Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku*, na temelju rezultata unutarnje prosudbe sustava upravljanja kvalitetom i odluka i preporuka iz *Godišnjeg izvješća o funkcioniranju i učinkovitosti sustava kvalitete*.

Za unaprjeđenje svih ESG standarda potrebna je učinkovita infrastruktura kvalitete s jasno definiranim dionicima sustava (organizacijska struktura, pravni okvir, raspon ovlasti i odgovornosti), relevantna dokumentacija sustava upravljanja kvalitetom te definirani kriteriji uspjeha u postizanju odluka i mjera unaprjeđenja kvalitete. Jedna od važnijih aktivnosti i okviru ostvarivanja strategije jačanja učinkovitosti organizacijske strukture je harmonizacija dokumentacije sustava upravljanja kvalitetom i komunikacija dionika na svim razinama.

Još jedna od odrednica redefinicije sustava su promjene koje su najavljuju u europskom prostoru visokog obrazovanja. Revizija trenutno važećih ESG standarda i smjernica trebala bi biti prihvaćena na Konferenciji ministara obrazovanja zemalja koje su prihvatile Bolonjski proces 14. i 15. svibnja 2015. godine u Erevanu, Armenija. Planirana revizija definira izmjene i dopunjava kriterije prosudbe sustava kvalitete pri samoevaluaciji i vanjskom vrednovanju visokoškolskih ustanova. Ove promjene predstavljat će novi pokretački impuls za unaprjeđenje postojećeg sustava kvalitete na osječkom Sveučilištu.

U rujnu 2015. godine očekuje se i objava novog izdanja norme ISO 9001:2015 koja je trenutno u fazi nacрта tako da je na Sveučilištu planirana revizija Priručnika kvalitete (verzija 3.0).

4 ISKUSTVA U PRIMJENI ISHODA UČENJA U TRANSFORMACIJI STUDIJSKIH PROGRAMA

Sukladno Ugovoru o punoj subvenciji participacije redovitih studenata u troškovima studija u akademskim godinama 2012./2013., 2013./2014. i 2014./2015. i Odluci Vlade Republike Hrvatske od 2. kolovoza 2012. godine, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku obvezalo se raditi na ostvarenju četiri odabrana cilja važna za razvoj i društveni značaj hrvatskih sveučilišta. Provedba jednog od odabranih ciljeva – redefiniranje studijskih programa na principima ishoda učenja (Cilj 3) - u nadležnosti je Centra za unaprjeđenje i osiguranje kvalitete visokog obrazovanja.

U okviru aktivnosti vezanih uz ostvarenje ovog cilja [6] na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku tijekom proljeća 2013. godine napravljen je pregled inicijalnog stanja svih studijskih programa temeljem njihove vezanosti uz principe ishoda učenja. Nakon pregleda i kvantitativne analize stanja definiran je *Prijedlog aktivnosti, rezultata, indikatora i termina* Cilja 3. U okviru istog cilja je na Elektrotehničkom fakultetu u Osijeku pokrenut pilot projekt evaluacije ECTS bodova čiji rezultati će biti značajni za postupan proces evaluacije ECTS bodova i na ostalim sastavnicama Sveučilišta.

Pregled inicijalnog stanja baziran je na Prijedlogu aktivnosti, rezultata, indikatora i termina u okviru Cilja 3 te na postupku PO-F-PPPU-1 priručnika za kvalitetu Sveučilišta. Podatci su prikupljeni pomoću upitnog obrasca od svih sastavnica Sveučilišta te izravno iz MOZVAG baze. Brojčani pokazatelji, kao što su broj studijskih programa koji se izvode na sastavnici, broj studijskih programa s definiranim ishodima učenja na razini svih predmeta, broj studijskih programa s definiranim ishodima učenja i sl., tako su dobiveni iz dva izvora (sastavnice, MOZVAG) zbog mogućnosti usporedbe. Analiza vezana uz komunikaciju s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i upotrebom tih podataka, definirana je pomoću pokazatelja dobivenih sa sastavnica Sveučilišta.

Pretpostavljeno kvantitativno stanje u pogledu ishoda učenja (dvije sastavnice od 17 na kojima su studijski programi u potpunosti utemeljeni na principima ishoda učenja) je većinom potvrđeno jer od 135 studijskih programa koji se izvode na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku za njih 32 (manje od 25%) su definirani ishodi učenja.

Na devet od 17 sastavnica dosad su provedene razne aktivnosti vezane uz ishode učenja – radionice o ishodima, sastanci uprave, javne rasprave, tematske sjednice fakultetskih vijeća, objavljeni su članci na temu istraživanja ishoda učenja – dok na osam sastavnica nisu provedene nikakve aktivnosti. Dvanaest sastavnica

prikuplja podatke o nezaposlenim/zaposlenim diplomiranim studentima od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Deset sastavnica koristi prikupljene podatke od HZZ-a pri izradi novih i reviziji starih studijskih programa te pri određivanju upisnih kvota dok sedam sastavnica ne koriste ili uopće ne prikupljaju te podatke. Podatke o deficitarnim zanimanjima prikupljaju četiri sastavnice dok preostalih 13 te podatke ne traži.

Centar za unaprjeđenje i osiguranje kvalitete visokog obrazovanja organizirao je 29. svibnja 2013. godine prezentaciju primjera dobre prakse u definiranju studijskih programa temeljenih na principima ishoda učenja na Sveučilištu. Prikazana su dva primjera, primjer Filozofskog fakulteta u Osijeku i Strojarskog fakulteta u Slavanskom Brodu, čiji su predstavnici (članica Radne skupine za uvođenje ishoda učenja i prodekan za nastavu) prezentirali proces definiranja ishoda učenja i rezultirajuću izmjenu studijskih programa te faze i trajanje tog procesa na konkretnim slučajevima. Filozofski fakultet je pristupio uvođenju ishoda učenja po „bottom up” principu - široko zamišljeno, nakon provedenih radionica skupljaju se, sistematiziraju ideje i prijedlozi nastavnika i, unutar višegodišnjeg procesa, definiraju u ishode učenja za kolegije i studijske programe. Strojarski fakultet primijenio je „top down” princip pri kojem se, unutar vrlo kratkog vremena od dva do tri mjeseca i provedbom nekoliko radionica, nastavnicima određuju ciljevi, sadržaj, obrasci i rokovi za definiranje ishoda učenja. Predstavljanju iskustava ova dva fakulteta prisustvovali su prodekan za nastavu, predsjednici Odbora za kvalitetu i djelatnici ureda za kvalitetu sastavnica Sveučilišta.

U srpnju 2013. godine je u sklopu izrade revidirane verzije Priručnika kvalitete, dopunjen i modificiran postupak pod nazivom *UNI-PO-7.7 Mehanizmi praćenja i područja vrednovanja ishoda učenja*. U okviru ovog postupka sustava kvalitete opisana je dinamika, područje primjene i odgovornosti dionika vezanih uz definiranje, praćenje i unaprjeđenje ishoda učenja na Sveučilištu, uz naglasak na povezivanju ishoda učenja i ECTS bodova, poučavanja i ocjenjivanja te suradnju s gospodarstvom.

Tijekom 2013. i 2014. godine tema ishoda učenja je na više načina postala intenzivno prisutna kako na Sveučilištu, tako i na svim sastavnicama. Aktivnosti koje su tome pridonijele mogu se grupirati u nekoliko tipova – provedba radionica i okruglih stolova, izrada relevantnih publikacija, edukacija nastavnika i studenata, istraživanje usklađenosti predviđenih i postignutih ishoda učenja studijskih programa, koordinacija različitih dionika sustava obrazovanja (studenti, nastavnici, poslodavci) na platformi ishoda učenja te promocija kurikularnog pristupa obrazovanju u akademskoj i široj zajednici.

Na svim sastavnicama organizirane su radionice na temu definiranja i unaprjeđivanja ishoda učenja, a na pojedinim sastavnicama radionice o unaprjeđenju

nastavničkih vještina i radionice za studentske mentore. Organizirana su pozvana predavanja vrhunskih stručnjaka u svrhu poboljšanja realizacije ishoda učenja, rasprave između poslodavaca, nastavnika, studenata i bivših studenata te predstavnika službi za zapošljavanje s temom usklađivanja ishoda učenja studijskih programa s potrebama prakse. Provedene su ankete koje se odnose na ishode učenja - studentska anketa, anketa poslodavaca, analiza tržišta rada. Na nekim fakultetima provodi se anketno mjerenje (primjenom kvalimetra) stečenih znanja i vještina u radnom okruženju. Promidžbene aktivnosti sastavnica, usmjerene sadašnjim i budućim studentima, povezuju ishode učenja s ostalim važnim elementima studiranja i izbora studija. Organiziraju se javne rasprave i predstavljanja sadržaja novih studijskih programa i programa cjeloživotnog učenja usklađenih s ishodima učenja.

Po provedbi svih navedenih aktivnosti, ponovno je vrijeme, slično kao i u fazama i razinama razvoja sustava kvalitete, za procjenu trenutnog stanja na Sveučilištu u Osijeku vezano uz prisutnost i ugrađenost ishoda učenja u oblik i sadržaj studijskih programa. Nakon toga se rezultati takve analize mogu upotrijebiti za zajedničko kreativno promišljanje o kvalitetnijem usustavljanju i „standardizaciji“ mjesta i uloge ishoda učenja u koncipiranju i transformaciji studijskih programa na Sveučilištu.

5 ZAKLJUČAK

Pojam *ishoda učenja* se na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku pojavio 2008. godine kroz projekt Hrvatske zaklade za znanost. U okviru projekta realizirane su brojne inicijalne aktivnosti vezane uz uvođenje ishoda učenja u definiranje i transformiranje studijskih programa na Sveučilištu – provedena su istraživanja među poslodavcima, studentima i nastavnicima, održane su radionice, napisan priručnik za nastavnike. U periodu nakon završetka projekta (od 2009. godine), fakulteti osječkog sveučilišta su različitim intenzitetom nastavili sa započetim procesom, a najopsežniji posao proveden je na Filozofskom, Strojarskom i Građevinskom fakultetu. U međuvremenu je naše Sveučilište za jedan od četiri cilja važna za razvoj i društveni značaj hrvatskih sveučilišta (u okviru trogodišnjih 2012.-2015. pilot programskih ugovora s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta) odabralo redefiniranje studijskih programa na principima ishoda učenja.

Na osnovi svega navedenog, jasno je da je 2015. godina ključna za dovršetak uspostavljanja ishoda učenja kao temelja studijskih programa na svim sastavnicama Sveučilišta u Osijeku. Nakon takvog formalnog usustavljanja ishoda učenja, nameće se i potreba za unaprjeđenjem i poboljšanjem sadržajnog aspekta ishoda učenja kroz jačanje stručnih znanja, definiranje zahtjevnijih studijskih programa i upotrebu ocjenjivanja kao važnog oruđa u poticanju učenja i znanja.

6 LITERATURA

- [1] “Kvaliteta u visokom obrazovanju“ *Nacionalna zaklada za znanost, visoko školstvo i tehnološki razvoj Republike Hrvatske*, Zagreb 2007.
- [2] „Vodič kroz sustav osiguranja i unaprjeđenja kvalitete na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku“ *Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku*, Osijek 2007.
- [3] S.Lončar-Vicković, Z.Dolaček-Alduk „Ishodi učenja – priručnik za sveučilišne nastavnike“ *Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku*, Osijek, 2010.
- [4] S. Lončar-Vicković, Z. Dolaček-Alduk, M. Holjenko, D. Trampus „Razvoj sustava kvalitete na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku“ *Kvalitetom protiv recesije*, Hrvatsko društvo menadžera kvalitete, Zagreb 2013.
- [5] „Strategija Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku 2011. – 2020“ *Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku*, Osijek 2011.
- [6] S. Lončar-Vicković, M. Holjenko, D. Trampus, Z. Dolaček-Alduk „Uloga ishoda učenja u obrazovanju studenata Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku“ *Kvaliteta i društvena odgovornost*, Hrvatsko društvo menadžera kvalitete, Zagreb 2012.